

Soru Cevap Özbekistan'daki Son Siyasi Gelişmeler

Soru:

27 Ağustos 2015 tarihinde, Amerika Dışişleri Bakanı'nun Orta Asya İşlerinden Sorumlu Yardımcısı Özbekistan'ı ziyaret etti. Tam bir ay önce 27 Temmuz 2015'de ABD Silahlı Kuvvetler Merkez Komutanlığı Komutanı ziyaret etmişti. Birkaç ay önce de 12 Haziran 2015'de BM Genel Sekreteri ziyaret etmişti. Art arda gelen bu ziyaretler, ABD-Özbekistan ilişkilerinin güçlü olduğuna dair güvenilir bir kanıt mıdır? Yahut zayıflık belirtisi ve güven eksikliğinin bir göstergesi midir? Ya da Amerika, Rusya bu zafiyeti istismar ederek Özbekistan'a sızma korkusuyla bu ilişkileri güçlendirmek için mi bu ziyaretleri yoğunlaştırıyor? Bu sorunun bir yönü. Diğer yönü ise tiran Kerimov'un kızının Rusya ile bir bağlantısı var mıdır? Söylentilere bakılırsa babasının halefi olacaktı. Ancak zalim Kerimov'un iktidarı yeniden uzatıldığı için kızı da ev hapsine alındı. Bu, onun Rusya ile bir bağlantısının olduğu, bu ilişki deşifre olunca da ya da başka nedenlerden ötürü ev hapsinde tutulduğu anlamına mı geliyor? Böyle soru içinde sorudan dolayı özür dilerim. Belki Ortadoğu'daki olaylar çok daha sıcak, ancak soru, bölgemize nazaran önemli ve etkili olduğu için cevaplandırılmasını rica ediyorum. Allah mükâfatınızı artırsın.

Cevap:

Üzülme, Allah'ın izniyle soruna yanıt vereceğiz:

Birincisi: Ziyaretler konusu:

Bunu anlayabilmek için bu ziyaretlere, amaçlarına ve bu amacın arkasındaki saiklere bir göz atmak gerekiyor:

1- ABD Dışişleri Bakanı'nun Orta Asya İşlerinden Sorumlu Yardımcısı Daniel Rosenblum, 27 Ağustos 2015 günü Özbekistan'ın başkenti Taşkent'e yaptığı ziyaret sırasında düzenlenen basın toplantısında, "ABD, Özbekistan'dan uluslararası koalisyon ve IŞİD ile mücadeleye katılmasını istedi." dedi. Ve "ABD öncülüğünde Suriye ve Irak'taki IŞİD güçlerini bombalayan koalisyon, teröristlere finansman akışını durdurma çabalarından ayrı olarak askeri bir bileşendir. Koalisyon, ayrıca insanların sınır geçişleri hakkında bilgi toplamaktadır. Beş ya da altı "sınır çalışmaları" var. Özbekistan ya da başka herhangi bir ülke, bir veya daha fazla öğelerde katkıda bulunmak isteyebilir." diye konuştu. [27.08.2015 Reuters]

Amerika, Özbekistan'ı daha sıkı bir şekilde kendisine bağlamak ve liderliği altına almak için terör ve IŞİD'le mücadele bahanesiyle Özbekistan'ı koalisyona katmak istiyor. Bu konuda deneyimi var. Amerika, Afganistan'ı işgal ettiğinde, Özbekistan Amerika'nın yanında yer almıştı. Özbekistan, Amerika'nın hareket olanağını ve Afganistan'a ulaşımını kolaylaştırıyordu. Amerika da Afganistan'a askeri yardım ulaştırmak amacıyla o zaman Özbekistan'da bir askeri üs kurmuştu. Şimdi ise IŞİD'le mücadele bahanesiyle hem Özbekistan'daki nüfuzunu güçlendirmek hem de koalisyon içinde onu kontrol altına almak için Özbekistan ile olan ilişkilerini geliştirmek istiyor.

2- 27 Temmuz 2015 günü Özbekistan'ın resmi haber ajansına göre, ABD Silahlı Kuvvetler Merkez Komutanlığı Komutanı Lloyd Austin, Özbekistan'ı ziyaret ederek Özbekistan Cumhurbaşkanı Kerimov ile bir görüşme yaptı. Görüşmede Kerimov'un, "Çeşitli düzey ve kademelerde yürütülen düzenli diyalogların, Özbekistan ve ABD'ye çok yönlü ve karşılıklı çıkara dayalı işbirliğini geliştirme olanağı sunuyor." dediği aktarıldı. Ajansa göre "Görüşme sırasında bazı uluslararası konular, özellikle bölgenin istikrar ve güvenliği için işbirliği konuları ele alındı. Afganistan sorununun barışçıl yollarla çözümünü konusunda fikir alışverişinde bulunuldu..." bildirildi.

* Bu, Amerika'nın, çok yönlü ve karşılıklı çıkara dayalı işbirliğini geliştirme bahanesi altında Özbekistan'da nüfuzunu güçlendirmenin yollarını aradığını göstermektedir. Bu ilişki, tek bir yönle sınırlı değildir. Aksine çok yönlüdür. İşbirliği, açıklamada da belirtildiği gibi Amerika'nın Afganistan'daki varlığı ile ilgilidir. Suriye'de Amerikan öncülüğündeki koalisyonla Özbekistan'ın dâhil edilmesi ile ilgilidir. Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Tacikistan gibi diğer komşu

ülkelere sızmak için Özbekistan'ı sıçrama tahtası edinerek Orta Asya bölgesinde Amerikan varlığını güçlendirmek ile ilgilidir. Zira sahip olduğu zengin kaynaklar nedeniyle bu bölgenin tamamı Amerika için çok önemlidir. Der Spiegel, 15 Nisan 2015'de Taşkent'teki muhabirinden aktardığı bir rapora göre "Özbekistan, doğal gaz ve uranyum gibi büyük rezervlerinin yanı sıra pek çok doğal kaynaklara da sahiptir. Ayrıca altın maden ocakları da vardır. Buna ek olarak dünyanın en büyük pamuk ihracatçısıdır." Bunun yanı sıra çok daha önemlisi, hâlâ orada bir varlığı ve etkisi olan Rusya ile rekabet halindedir. Sonra bölge, Çin'in komşusudur. Bu yüzden Amerika, Çin'i bu taraftan çevrelemek ve buradaki faaliyetlerini kontrol altına almak istiyor.

3- 13 Haziran 2015 günü, Özbekistan haber ajansı, BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un Özbekistan'ı ziyaret ettiğini aktardı. Ajansa göre, Özbekistan Cumhurbaşkanı Kerimov, "Bölgedeki duruma yakından vakıf olmak ve hayati konularda görüş alışverişinde bulunmak amacıyla BM Genel Sekreteri'nin Orta Asya ülkeleri, özellikle Özbekistan'a yaptığı ziyaretinin önemine" vurgu yaptı. Yine ajansa göre, Ban Ki-moon, "İnsan çıkarına dayalı sosyal ve ekonomik reformlar aracılığıyla Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşmada, hukukun üstünlüğünü sağlamada, insan hakları, annelik ve çocuk haklarının korunmasında, eğitim sisteminin geliştirilmesinde Özbekistan'ın gerçekleştirdiği ilerlemeye" işaret etti. Ban Ki-moon'un Afganistan'daki istikrar ve kalkınmayı destekleyici katkılarından dolayı Özbekistan'a teşekkür ettiğini ve 2016-2020 Birleşmiş Milletler Kalkınma Yardım Çerçevesi programını imzaladığını kaydeden ajans, "Görüşmeler sırasında bölgesel ve uluslararası sorunlar, Özbekistan ile BM Örgütü, organları ve fonları arasında işbirliğini geliştirmenin yollarının ele alındığını" aktardı.

* Ban Ki-moon, her ne kadar insan haklarından bahsetmiş ise de, ancak fazla üzerinde durmamış zoraki bahsetmiştir. BM Radyosu'nun, 11-12 Haziran'da Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un Özbekistan ziyareti başlığı ile yaptığı açıklamaya göre, BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te Cumhurbaşkanı İslam Kerimov ile bir araya geldi. Görüşmede Ban Ki-moon, "İnsan hakları olmadan barış ve gelişme olmaz." dedi ve "Cumhurbaşkanı İslam Kerimov'un hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını öven Ban Ki-moon, ancak yazılı yasaların insanların hayatında bir realitesi olmalıdır." diye de ekledi. Ban Ki-moon, "Birleşmiş Milletler'in, temel özgürlüklerin korunması ve iyileştirilmesinde Özbekistan'a yardımcı olmaya hazır olduğunu." vurguladı

Ancak Ban Ki-moon, yukarıda da belirttiğimiz gibi, Kerimov ve yönetimine övgüler yağdırdı. Amerika'nın uydusu ve kuklası olan birinden böyle sözlerin sadır olması şaşırtıcı değildir. Bilindiği gibi Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Amerika'nın talimatıyla hareket eden ve onun politikalarını uygulayan biridir. Ziyaret, bu çerçevede değerlendirilmelidir. Özbekistan'ı Amerika'ya sımsıkı bağlamak içindir. Zira onun bu ziyareti, Kerimov yönetiminin imajını parlatmaktadır. Suçlarını ve sözde insan hakları ihlallerini örtbas etmekte ve yeni bir dönem için seçilmesini kutlamak anlamına gelmektedir. Ban Ki-moon'un ziyaretiyle zorba Kerimov'un imajını iyileştirmekle yetinmeyen Amerika, daha önce de yargıdan oluşan bir heyet göndermişti. 04 Haziran 2015 günü Özbekistan haber ajansının aktardığına göre, "Taşkent Hukuk Fakültesinde, ABD Federal Yargı Merkezi Müdürü Jeremy Fogel başkanlığında ABD'li hukukçulardan oluşan heyet üyeleriyle bir görüşme gerçekleşti. Görüşme sırasında demokratik reformlar ve sivil toplumun gelişimini derinleştirme kapsamında Özbekistan'ın yargı sistemi ve bu alandaki eğitim ile ilgili köklü reformların ele alındığı." belirtildi. Tüm bunlar, sanki baskı ve vahşet yokmuş da yasa ve yargı işliyormuş gibi zorbanın imajını parlatmaya yöneliktir!

Obama'nın zalim Kerimov'u tebrik etmesini de unutmuş değiliz. Obama, 29 Mart 2015 tarihinde yapılan sahtekâr ve uyduruk seçimlerle beş yıl daha iktidarını uzatan Kerimov'u tebrik etti. Tiran Kerimov'un seçimdeki rakipleri, seçim kampanyalarında dürüst bir seçim yapılmasına onu davet ettiler! Ancak buna rağmen ne Amerika, ne de Birleşmiş Milletler seçimleri eleştirmiş değildir, aksine tebrik ettiler! Hatta seçimlerden bir ay önce yani 2015 Şubat ayında Washington, zalim Kerimov'un, silahlı kuvvetleri Özbekistan halkına karşı kullandığı gerçeğini göz ardı ederek Özbekistan'a 300 zırhlı aracın satışını onayladı... Tüm bunlar, Amerika ya da Birleşmiş Milletler'in adil ve dürüst seçimlere pek önem vermediğinin kanıtıdır. Onları ilgilendiren, bu seçim sonuçlarının çıkarlarına, özellikle de Amerika'nın çıkarına olup olmamasıdır. Amerika'nın, ayrıca

Kerimov'u bölgede sacayağı olarak da kabul ettiğinin bir kanıtıdır. Dolayısıyla elinden kayıp gitmemesi için elinden geleni yapıyor.

4- Ama bu, Amerika'nın Rusya'nın Özbekistan'a sızmasından emin olduğu anlamına gelmez. Çünkü Rusya, Özbekistan ve Kerimov ile ilişkileri güçlendirmeye ve onu kazanmaya çalıştı ve çalışıyor. Özbekistan, 2013 yılının ortasında Bağımsız Devletler Topluluğu'nun güvenlik ve askeri kanadı olan "Kolektif güvenlik" Antlaşması'ndan geri çekilmesine rağmen, hâlâ Şanghay İşbirliği Örgütü üyesidir ve bu örgütte Rusya'nın etkisinin olduğu malumdur. Bu örgüt en son 08 Temmuz 2015 tarihinde toplandı. Putin, bu toplantı sırasında 10 Temmuz 2015'de Özbekistan tiranı Kerimov ile bir görüşme yaptı. Görüşmede iki ülke arasındaki ikili ilişkilerin durumu ele alındı. Putin, Kerimov'u Rusya'ya resmi bir ziyarette bulunmaya davet etti. İki ülke, bu yıl aralarında imzalanan ittifak ilişkileri anlaşmasının 10. yıldönümünü kutlayacaklar. Rusya, ticaret, ekonomi ve yatırım alanında Özbekistan'ın en önemli ortaklarıdır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi yukarıya doğru bir artış göstermektedir. 2014 yılında 6 milyar doları aşan bir ticaret hacmi oluştu!

Rusya Devlet Başkanı Putin'in, geçen yılsonunda Özbekistan'a bir ziyarette bulunduğunu belirtmekte yarar var. Ziyarette Özbekistan borçlarından 860 milyon doların silineceğini açıkladı. Bu muhtemelen Rusya'nın Özbekistan'a sızma yönünde atılmış bir adımdır. Kerimov, bu ziyaret sırasında Putin'e, Kremlin'den yapılan açıklamada da belirtildiği gibi şunları söyledi: *"İstikrarın yerleşmesinde çıkarlarının önemli bir rolü olsa da Rusya, her zaman Orta Asya'da mevcuttur..."* [11.12.2014 DBA] Rusya'nın bu girişimleri, gözlemcilerin de dikkatini çekmektedir. 29 Mart 2015 seçim haberlerini aktaran France Presse Ajansı'na göre, ABD'nin Kerimov'a yardımları kesintisiz devam ediyor. Rusya ise yeniden onu kazanmanın yollarını arıyor. Bu bağlamda Putin, Özbekistan'ı Moskova liderliğindeki Avrupa-Asya Ekonomik İşbirliği grubuna katılmaya ikna etmek amacıyla Aralık ayında Taşkent'e bir ziyarette bulundu. Ama Kerimov, bunu reddetti ve *"Ülkesinin bağımsızlığını siyasi kutuplaşmalardan uzak tutarak korumak istediğini."* ileri sürdü. Ama buna rağmen Rusya, Kerimov'u yeniden avucunun içine alma girişimlerinde pes etmedi. Amerika ile çok sıkı ilişkilere sahip olduğunu bildiği halde, yine de onunla bağları güçlendirmek için çalışıyor.

5- Şüphesiz Amerika, Rusya ile Özbekistan arasında olabilecek etkileşimlerin farkındadır. Ama şuan konjonktür Amerika'dan yanadır. Onun için Amerika, Özbekistan'daki nüfuzundan hiç olmadığı kadar emindir denilebilir. Fakat aynı zamanda Rusya'nın Özbekistan'dan kolayca vazgeçmeyeceğini de biliyor. Bu nedenle ABD'li yetkililer tarafından Özbekistan'a yapılan bu art arda ziyaretlerin, bu zalimi desteklemek, iyice yerleştirmek, imajını düzeltmek ve sonra da yeni bir sinerji vermek amacıyla olma olasılığı yüksektir. Sanki Amerika, Kerimov'a Rusya'dan korkma, zira biz senin sağında, solunda ve arkanızdayız demek istiyor... Tüm bunlar, Özbekistan'daki nüfuzunun devam etmesini sağlamak ve Rusya tarafından gelebilecek herhangi bir tehlike ya da darbeden onu korumak içindir.

6- Şimdi sizin, tiranın kızı ve onun Rusya ile olan ilişkisi ve bu yüzden ev hapsinde tutulması ile ilgili sorunuza gelince, bu, pek mümkün değildir. Çünkü onun davranışları buna el vermiyor. Rusya, onun üzerinden nüfuzunu Özbekistan'a sokacak kadar saf değildir. Onun davranışları, bir siyasetçi ve yöneticiden ziyade pervasızlık ve yolsuzluk kokmaktadır. Pervasızca eylemler sergilemek ve adının yolsuzluğa karışmış olması yüzünden ve yolsuzluğunun iktidarına zarar vereceği korkusuyla babasının onu ev hapsinde tutması muhtemeldir. Mali skandallarının kokusu Özbekistan'ı aşarak Amerika ve Avrupa'ya kadar ulaşmıştır. Bu skandallar, orman yangını gibi her tarafa yayılmıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi 29 Mart 2015 seçimlerini canlı yayınlayan France Presse Ajansı'nın bildirdiğine göre, *"Suç örgütleri ve işadamları ile olan ilişkileri nedeniyle hakkında soruşturma başlatıldı... Bazı gözlemciler göre, Karimova, babadan kaynaklanan dokunulmazlığı fazla abartarak bir hesap hatası yapmıştır. Ancak Kerimov'un onu kasıtlı mı kasıtsız mı gözlerden uzak tuttuğu bilinmemektedir. Ama Kerimov, kızının kamuoyu önündeki soytarıklık ve paragözlülüğünü potansiyel bir istikrar bozucu olarak görünce, rejimin çıkarlarını her şeyin üstünde tutmuştur."* Yine France Presse Ajansı'na göre *"Karimova, Orta Asya'da faaliyet gösteren İsviçre merkezli telekomünikasyon şirketi Teliasonera'dan şantaj yoluyla 300 milyon dolar para aldığı iddiasıyla Avrupa'nın soruşturması altındadır."* Ayrıca yolsuzlukla suçlanan tiranın kızı hakkında sorulan bir soruya yanıt olarak İsviçre Adalet Bakanı sözcüsü, Kerimov'un kızının mal varlıklarını açıklamayı reddetti ve

ülkesinin müşteri gizliliğini esas aldığı söyledi. Ama mal varlığının 640 milyon dolardan daha az olduğuna dikkat çekti. Bu miktar, basında çıkan çeşitli söylentiler ile de örtüşüyor.

Özetle bu kız, boğazına kadar yolsuzluk batağına saplanmış ve Rusya ile olan bağı nedeniyle ev hapsinde tutulması pek mümkün değildir. Ama skandalları herkesçe bilindiği için zalim babası, bu durumun iktidarını etkileyeceği ve devireceğinden korktu. Bu yüzden iktidarının ömrünü uzatmak için kızını ev hapsine alarak böylece ondan kurtulmuş oldu!

7- Sonuç olarak biz, Amerika ve insan hakları şakşakçılığı yapan diğer Batılı ülkelerin, Kerimov rejiminin bu hakları ihlal etmesinin pek umurlarında olmadığına inanıyoruz. Ayrıca benimsedikleri demokratik kurallar da pek umurlarında değil. Tek umurlarında olan şey, oradaki çıkarlarıdır. Amerika, Özbekistan rejimini sınıksız kendisine bağlamak için çalışıyor ki gelgitleri oynamasın ve sürekli kendisiyle işbirliği yapmaktan uzak durmasın. Ya da tasmalarını kopararak, Özbekistan'ı yeniden kazanma girişimlerinde hiç pes etmeyen Rusya'nın kucağına yeniden atılmasını...

8- Velhasıl Özbekistan halkı, İslam'a bağlı bir halktır. Eski komünistlerin zulüm ve baskıları, laiklik ve liberal kisvesine bürünen komünist kalıntılar, onların kararlılığını kıramadı. Özbekistan'da öyle insanlar var ki ticaret ve alışveriş, onları Allah'ı zikretmekten alıkoyamaz. Öyle adamlar vardır ki, Allah'a verdikleri söze sadık kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri sözü yerine getirmiştir. Bir kısmı da beklemektedir. Verdikleri sözü asla değiştirmemişlerdir. Öyle davet taşıyıcı erler vardır ki, Raşidi Hilafet Devletini kurarak İslami hayatı yeniden başlatmak için gecesini gündüzüne katarak ciddi bir şekilde çalışmaktadırlar. Ne Özbekistan zorbasının baskıları, ne de katliamları onların azimlerini asla zayıflatamaz. Aksine Aziz ve Kaviyy olan Allah'ın, zalim Kerimov ve avanelerinin, onların sömürgeci efendilerinin belini kıracağı gün Allah'ın izniyle pek yakındır. O zaman Buhara, Tirmiz ve Semerkant yeniden aydınlanacaktır. Hilafet, Özbekistan, Orta Asya ve bütün Müslüman ülkeler üstünde yeniden doğacaktır.

ويومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله ينصر من يشاء وهو العزيز الرحيم "O gün Allah'ın zafer vermesiyle müminler sevinecektir. Allah, dilediğine yardım eder. O, mutlak güç sahibidir, çok merhametlidir." [Rum 4-6]

H.22 Zilka'de 1436
M.06 Eylül 2015